Dodatek do „Biuletynu Kowieńskiego"

BIULETYN BAŁTYCKI

WILBI

Nr. Wilno, dnia 2 czerwca 1933 r. 126.

T r e ś ć n u m e r u:

-&:§:&-

1.Z w y c i ę s t w o h i t l e r o w c ó w w G d a ń s k u ."Socjaldemokrats" z dn.30 maja /VI.1933/:Zwycięstwo Hitlera w Gdańsku jest wydarzeniem ze wszechmiar godnem uwagi. Poraz pierwszy nacjonalizm niemiecki odniósł zwycięstwo pośród Niemców zamieszkujących poza granicami Niemiec i to właśnie w miejscu, dokoła którego koncentrują się różne konflikty międzynarodowe. Po wielkiej wojnie Gdańsk uzyskał autonomję i pozostał pod protektoratem Ligi Narodów. Pod względem jednak ekonomicznym został uzależniony od Polski, by przez Korytarz Gdański Polska miała wyjście na morze. Zarówno względy ekonomiczne, jak i polityczne wymagały, by Gdańsk utrzymywał z Polską jak najbliższe przyjazne stosunki. Skutkiem jednak tendencyj nacjonalistycznych z obu stron stosunki przyjazne nie dały się nawiązać. Polska nie wykorzystała wielkiego portu Gdańskiego lecz przy pomocy kapitałów francuskich wybudowała nowoczesny wzorowy port gdyński. Obecnie Gdynia posiada ok.100 tys.mieszkańców i zajmuje to miejsce, które miał zająć Gdańsk. Rozbudowa Gdyni wzmocniła stanowisko Polski w Korytarzu Gdańskim i wykluczyła wszelkie projekty zwrócenia go Niemcom. Im głośniej krzyczał Hitler o konieczności odebrania Polsce Korytarza, tem bardziej Polacy koncentrowali swą uwagę na Gdyni, zaś Gdańsk upadał gospodarczo. Zwycięstwo Hitlera wzmocniło wpływy hitlerowców w Gdańsku. Niemcy i Gdańsk radują się ze zwycięstwa Hitlera, jednak zwycięstwo to niewątpliwie skomplikuje sytuację w Europie Wschodniej. W dziedzinie stosunków z Polską hitlerowcy postanowili przytrzymywać się umów międzynarodowych. Deklaracji tej jednak nikt poważnie traktować nie może, a senat gdański uczyni to, co mu Hitler każe. Plany Hitlera względem Korytarza Gdańskiego, państw bałtyckich i Europy Wschodniej są dobrze znane.

2."S o c j a l d e m o k r a t s" o k l a u z u l i p a ń s t w b a ł t y c k i c h ."Socjaldemokrats" z 25.V. /VI.1933/:Estoński Gabinet Ministrów zatwierdził protokuł w sprawie zmiany estońsko-litewskiej umowy handlowej. Zmiana ta uchyla klauzulę bałtycką, która uważana była za pierwszy krok do unji celnej. Inicjatywa zniesienia klauzuli bałtyckiej wyszła ze strony Litwy, która już dawno zwracała się do Łotwy i Estonji z propozycją cofnięcia klauzuli. Pomimo sprzeciwu Łotwy Estonja zgodziła się na zniesienia klauzuli, w wyniku czego klauzula straciła znaczenie dla trzech państw bałtyckich. Powyższe posunięcie Litwy tłumaczy się presją hitlerowców. O ile wiadomem jest, umowę handlową z Łotwą Litwa zerwała również na skutek presji dyplomacji niemieckiej. Niezrozumiałem jest jednak, jak Estonja mogła przystać na zniesienie klauzuli? Czy było to uczynione w porozumieniu z łotewskim ministrem Spraw Zagr., o ile zaś nie, to w jaki sposób należy tłumaczyć oświadczenie łotewskiego ministra Spraw Zagr. Salnajsa, że w naradach z Estonją wszystkie ważniejsze kwestje gospodarcze i polityczne zostały uzgodnione?

3. R o l a L i t w y w p o l i t y c e n i e m i e c k i e j n a p ó ł n o c o - w s c h o d z i e .Łotewska agencja telegr.Leta z 31 maja /VI.1933/ donosi, iż w związku ze zniesieniem przez Litwę klauzuli bałtyckiej berliński "Tägliche Rundschau" pisze:

Upadek związku gospodarczego w Europie północno-wschodniej mógł być już oddawna przewidziany. Niemcy spoglądałyby przyjaźnie na zbliżenie państw bałtyckich, gdyż stosunki handlowe Niemiec ze wszystkiemi trzema państwami bałtyckiemi są niemal jednakowe. Zbliżenie bałtyckie stało się ostatnio dla Niemiec nie na rękę jedynie z racji tych planów politycznych, jakie pewne sfery polskie i litewskie usiłowały ostatnio powiązać z planem unji gospodarczej. Anulując klauzulę bałtycką Litwa plany te narazie zniweczyła. Litwa prowadzi rokowania ekonomiczne z Niemcami. Niemcom nadarza się obecnie sposobność zawarcia z Litwinami takiej umowy handlowej, któraby mogła Rzeszy dopomóc w jej polityce na północo-wschodzie. Trzeba jednak mieć na uwadze, iż o ile rokowania te nie dałyby żadnych wyników, w takim razie idea utworzenia związku państw bałtyckich mogłaby wkrótce zyskać nowy impuls.

4. K o n f i s k a t a o d e z w h i t l e r o w c ó w ."Jaunakas Zinas" z 29 maja /VI.1933/:Na mocy rozporządzenia ministra Spraw Wewn. skonfiskowane zostały odezwy, wydane przez niemieckich nacjonalistów w Łotwie, zrzeszonych w "Nazionalpartei der Deutschen Balten Baltischer Landesdienst". W odezwach zatytułowanych "Was wier vollen" dopatrzono się obrazy Łotwy. Partja ta, w której zgrupowani są wszyscy Niemcy hitlerowcy dotąd nie została zarejestrowana w M-stwie Spraw Wewn. Według ostatnich danych Ministerstwo odmówiło zarejestrowania tej partji.

5. R u c h o m a w y s t a w a ł o t e w s k i c h w y r o b ó w p r z e m y s ł o w y c h .Prasa łotewska z 29 maja /VI.1933/ donosi, iż w Rydze otwarta została ruchoma wystawa łotewskich wyrobów przemysłowych. Wystawa mieści się w 50-ciu wagonach kolejowych. W wystawie bierze udział 76 łotewskich firm przemysłowych.

ESTONJA:1.R z ą d o w e p r o j e k t y u s t a w ."Päewaleht" 144. /VI.33/:Rząd estoński postanowił przedłożyć parlamentowi:1/projekt ustawy o zmianie protokułu ratyfikacyjnego handlowej umowy estońsko-lit.; 2/projekt ustawy o zmianie i uzupełnieniu statutu Banku Kredytowego;3/projekt zmiany ustawy o wprowadzeniu wolnej sprzedaży w aptekach;4/projekt uzupełnienia ustawy o zdrowotności;5/projekt zmiany zawartych z państwami ościennemi układów handlowych;6/projekt wojskowego kodeksu karnego.-

2. P r o j e k t u s t a w y o u p r a w n i e n i a c h p r z y s z ł e g o p r e z y d e n t a ."Päewaleht" Nr.144 /VI.1933/:Oddział kodyfikacyjny M-stwa Sprawiedliwości i Spraw Wewn., na którego czele stoi minister Sprawiedliwości i Spraw Wewn.opracował projekt ustawy, dotyczący zmian w najważniejszych punktach ustrojowych, w wypadku poparcia problemu zmiany konstytucji przez naród estoński. Zmiany te dotyczą przedewszystkiem kompetencyj prezydenta, rządu, premjera i t.d.

P r e z y d e n t .. Wybór prezydenta. Prezydent będzie obierany na 5 lat. Władza jego rozpoczyna się z chwilą uroczystego nadania pełnomocnictw, podpisanych przezeń oraz przez przewodniczącego parlamentu. O ile prezydent nie może spełniać swych obowiązków, przekazuje władzę czasowo premjerowi. W razie ustąpienia prezydenta, obiera się jego następcę. Prezydent ma prawo: zarządzić nowe wybory parlamentu przed upływem czterech lat, zwoływać zgromadzenie narodowe, żądać od członków rządu wyjaśnień w sprawie ich działalności.

R z ą d. Rząd tworzy prezydent. Rząd ustępuje z chwilą wyrażenia przez parlament votum nieufności. Przegląda wszystkie dekrety i ustawy przed zatwierdzeniem ich przez prezydenta.

P r e m j e r jest współpracownikiem prezydenta. Kieruje polityką rządu i jest w pewnych wypadkach jego zastępcą.

Z opracowanego przez Ministerstwo projektu ustawy wynika, że, o ile głosowanie narodowe poprze wprowadzenie prezydentury, wówczas po 10 dniach obecny naczelnik państwa zostanie premjerem, a jednocześnie tym, który będzie spełniał zadanie prezydenta.

Zrównoważenie budżetu, uporządkowanie gospodarki prywatnej i walka z bezrobociem przejdą na prezydenta.-

3.P a ń s t w a b a ł t y c k i e a n i e m i e c k a p o l i t y k a w s c h o d n i a ."Rev.Ztg." Nr.120 /VI.1933/:Po mianowaniu Hitlera,państwa bałtyckie zaczęły zwracać baczniejszą uwagę na swą politykę zagraniczną, wszczynając debaty na temat utworzenia związ-

ku państw bałtyckich. Związek ten, jako front antyniemiecki ma udaremnić posunięcia polityczne Niemiec na wschodzie.

Trzeba zaznaczyć, że niebardzo chyba zrozumiało się ostatnie wypadki w Niemczech, skoro się posługuje skalą liberalnej przeżytej epoki przedwojennej. Pokojowe podstawy polityki niemieckiej zostaną wtedy dopiero zrozumiane, gdy się będzie na nie patrzyło pod innym kątem. O ile przed 1918-tym r. w zamierzchłych czasach imperjalizmu nie mogło się dopatrzeć niczego innego prócz zdobyczy i aneksyj, o tyle teraz stanowiska Niemiec nie cechuje najmniejsza doza imperjalizmu.

Niemcy były zawsze przyjaźnie usposobione do państw bałtyckich i są zawsze gotowe wyciągnąć im rękę do nawiązania przyjaznych stosunków.-

4. W y c o f a n i e p r o j e k t ó w u s t a w ."Rev.Ztg." Nr.120 /VI.1933/:Rząd estoński postanowił cofnąć projekty dwóch ustaw, które swego czasu opracował. Są to: ustawa o nadzorze spółek akcyjnych i ustawa o rejestracji kosztowności obywateli estońskich zagranicą. Powodem tego był pogląd rządu, że ustawy te krępowałyby rozwój gospodarki prywatnej.-

FINLANDJA:1. M o ż l i w o ś c i z e r w a n i a e s t o ń s k o-f i ń s k i e j u m o w y h a n d l o w e j p r z e z F i n l a n d j ę ."Vaba Maa" Nr.118 /VI.1933/:Z Helsingforsu donoszą, że państwowa komisja ogrodnicza przedłożyła Ministerstwu Rolnictwa memorandum, w którem żąda zerwania zawartej z Estonją umowy handlowej, motywując to tem, że artykuły, przywożone z Estonji mogą być dostarczone w dostatecznej ilości przez fińskie ogrodownictwo.

Umowa ta nie jest korzystną dla Finlandji, ponieważ hamuje rozwój jej ogrodownictwa. Dla poparcia tego argumentu przytoczono bilans handlu z Estonją w 1932-gim r., który przedstawia się następująco:

Wywóz Finlandji do Estonji wyniósł 20.306.342 marek, przywóz zaś z Estonji - 37.255.185 marek fińskich.-

x

x x